

Україна у фокусі

12 – 18 березня 2012 року

ЗМІСТ

**I. Огляд політичних подій за
тиждень.....3**

**II. Аналітична
довідка.....5**

Економіка і соціальні реформи.

**Соціальні обіцянки президента:
популізм на службі виборчого штабу.....5**

I. Огляд політичних подій за тиждень

12
березня

Уповноважена з прав людини Ніна Карпачова відвідала у вихідні дні Качанівську колонію, де зокрема зустрілася й з Юлією Тимошенко. За словами омбудсмена, Юлія Тимошенко і досі пересувається за допомогою ходунків. Її стан здоров'я вже третій місяць не дає змоги їй виходити на свіже повітря. Карпачова повідомила, що керівництво колонії запевнило у належному медичному догляді за колишнім прем'єр-міністром.

Три дні перебувала у Качанівській колонії донька Тимошенко Євгенія, де проживала з мамою у кімнаті для довготривалих побачень (такий тривалий дозвіл на проживання з родичами надається засудженому один раз на три місяці). За словами Євгенії Тимошенко, у її матері дещо покращився настрій після відвідин омбудсмена і рідних, але стан здоров'я і надалі залишається незадовільним.

Віктор Янукович не зустрічатиметься із лідерами опозиційних фракцій, які напередодні вимагали від нього такої зустрічі. Про це йдеться у повідомленні прес-служби Президента, де, зокрема, зазначається, що глава держави хоче зустрітися з усіма керівниками парламентських фракцій, спікером парламенту та його заступниками. Президент пообіцяв обговорити зокрема й ті питання, які були йому адресовані у зверненні керівників фракцій «БЮТ-Батьківщина» та «НУ-НС» 21 лютого. Натомість лідери опозиційних фракцій відмовилися від участі у спільній нараді, вимагаючи від Януковича зустрічі лише з опозицією.

13
березня

Україна готова запропонувати Туркменістану обладнання та труби для облаштування Каспійсько-Чорноморського газопроводу. Таким став підсумок державного візиту президента Туркменістану Гурбангулі Бердимухамедовим до України. Віктор Янукович заявив, що для України цікавим буде і проект будівництва газогону Туркменістан-Афганістан-Пакистан-Індія. Бердимухамедов наголосив, що Туркменістан також зацікавлений у сучасному обладнанні, яке Україна виробляє для паливно-енергетичної галузі. Водночас газета «Дзеркало тижня» з посиланням на власні джерела «у владі» повідомила, що під час візиту президенти домовилися про постачання газу з Туркменістану до України.

14
березня

Американська лобістська та консалтингова компанія «АРСО» отримала прохання уряду України знайти спосіб розблокувати глухий кут, в який зайшли відносини України з МВФ. Йдеться про отримання наступних траншів із 15 млрд дол. допомоги МВФ. Відповідний лист за підписом програмного менеджера цієї аналітичної установи у Вашингтоні Brenta Крейна є в розпорядженні Української правди.

15
березня

Фракція «БЮТ-Батьківщина» виключила зі своїх лав депутата Наталію Королевську. Про це у Верховній Раді оголосив спікер Володимир Литвин. Їй закидають систематичну співпрацю з Адміністрацією Президента. Вслід за Наталею Королевською фракцію покинули Євген Суслов та Олексій Логвиненко.

16
березня

Європейський суд з прав людини підтвердив, що вказав уряду України на необхідність надання адекватної медичної допомоги Юлії Тимошенко у відповідній інституції. Про це ідеться у прес-релізі Європейського суду, отриманому «Українською правдою». Натомість міністр юстиції Олександр Лавринович повідомив, що Європейський суд з прав людини не має права зобов'язувати Україну лікувати екс-прем'єра Юлію Тимошенко в стаціонарі лікарні.

Резонансним в Україні став злочин, скоєний у Миколаєві трьома молодими людьми. В ніч на 9 березня вони заманили в квартиру дівчину, зґвалтували її, а потім, щоб приховати сліди злочину, придушили і спробували спалити живцем. Дівчина вижила, але перебуває у вкрай тяжкому стані. Злочинців спіймали, однак двох із них, дітей високих місцевих чиновників, слідчі відпустили на «підписку про невиїзд». Сьогодні по всій Україні пройшли мітинги на підтримку Оксани Макар. Люди вимагатимуть викоринити беззаконня і корупцію в країні. Розслідування резонансної справи узяв під власний контроль міністр внутрішніх справ Віталій Захарченко.

17
березня

Сергія Тігіпка під час XIII з'їзду Партії регіонів прийняли у лави цієї політсили. Крім того, делегати з'їзду одноголосно підтримали пропозицію про обрання Тігіпка заступником голови партії та членом політради партії. Партія «Сильна Україна», яку очолював Тігіпко, ухвалила рішення про саморозпуск і влилася у Партію регіонів.

II. Аналітична довідка

✓ Економіка і соціальні реформи

СОЦІАЛЬНІ ОБІЦЯНКИ ПРЕЗИДЕНТА: ПОПУЛІЗМ НА СЛУЖБІ ВИБОРЧОГО ШТАБУ

14 березня в українській пресі з'явилася інформація про те, що Кабінет міністрів звернувся до американської лобістської компанії «АРСО» з проханням допомогти у переговорах із Міжнародним валютним фондом (МВФ), які зайшли в глухий кут внаслідок небажання української сторони підняти ціну на газ для населення. Жага уряду до грошового кредиту МВФ стає зрозумілою з огляду на минулотижневі обіцянки Президента Віктора Януковича підвищити рівень соціального забезпечення громадян. Поставивши ці події в один ряд, стає зрозуміло: українська влада почала масову передвиборчу кампанію.

*Що стоїть за соціальними
обіцянками Президента?
До чого може призвести їх втілення
в життя?*

Роздача слонів

Гучна заява Президента Януковича на засіданні уряду 7 березня про намір виконати свої соціальні обіцянки, які він давав напередодні президентських виборів 2010 року, одразу ж викликала скептичну реакцію українських оглядачів. Серед іншого, Президент пообіцяв підвищити рівень прожиткового мінімуму, підняти пенсії, збільшити обсяг інших соціальних виплат, запровадити податок на багатство та знизити відсотки на іпотечні кредити. Найбільше здивування, однак, викликала обіцянка Президента повторити акцію виплат однієї тисячі гривень вкладникам «Ощадбанку», яку в 2008 році здійснила колишній прем'єр-міністр Юлія Тимошенко. Тоді її опоненти з Партії регіонів піддали цю ініціативу гострій критиці внаслідок того, що вона стимулювала зростання інфляції, а сьогодні без жодного пояснення кардинальної зміни своєї

позиції вирішили скористатися досвідом своєї попередниці. При цьому одразу декілька факторів вказують на те, що озвучені Президентом обіцянки спрямовані не на вдосконалення існуючої системи соціального забезпечення, а на отримання електоральних балів від населення напередодні виборів. По-перше, ігнорували соціальну складову власної передвиборної кампанії всі два роки свого президентства і згадавши про неї за півроку до часу проведення наступних виборів, Віктор Янукович чітко засвідчив свій намір «купити» голоси виборців для Партії регіонів. По-друге, кардинально різні оцінки вартості реалізації президентського плану одразу ж вказали на те, що його фінансовим обґрунтуванням всерйоз не займалися. Так, перший заступник голови Адміністрації Президента Ірина Акімова заявила, що на виконання обіцянок глави

держави потрібно 8 мільярдів гривень, тоді як міністр праці та соціальної політики Сергій Тігіпко назвав удвічі більшу суму. По-третє, украї непереконливими виглядали озвучені шляхи отримання необхідних коштів. Ні Акімова, ні Тігіпко не змогли назвати конкретні джерела отримання вищевказаних сум, пославшись на уявне збільшення доходів від податкової та митної служб, а голова Національного банку Сергій Арбузов узагалі не зміг пояснити, де держава збирається шукати гроші на соціальні ініціативи Президента. Мало того, демонстративний оптимізм Президента й урядовців іде урозріз як із їхньою попередньою риторикою, так і з тенденціями соціально-економічного розвитку країни останніх місяців. Зокрема, ще в листопаді 2011 року Сергій Тігіпко

заявляв, що Пенсійний фонд не має грошей для виплат пільг окремим категоріям населення, які вони мали отримати відповідно до рішень судів. У грудні того ж року уряд домогся позитивного рішення Конституційного суду, яке дало змогу йому встановлювати обсяги соціальних виплат власними актами, керуючись соціально-економічними можливостями бюджету. Вже в січні цього року Конституційний суд за поданням управління Пенсійного фонду прямо дозволив уряду скорочувати соціальні виплати населенню з тих же міркувань. Тому незрозуміло, як за такий короткий проміжок часу нестача бюджетних коштів для соціального забезпечення громадян могла перетворитися на їх обчислюваний мільярдами гривень надлишок.

Усе зароди виборців

Відповідь на це питань радше зводиться до того, що озвучених сум, щоб реалізувати президентські обіцянки, насправді немає. Відповідно, правляча команда буде змушена екстрено шукати шляхи їх отримання. Зважаючи на украї стислий часовий термін – адже парламентські вибори мають відбутися вже у жовтні – можна накреслити дві ймовірні стратегії керівництва держави. Перша – вже традиційна для нинішньої влади – полягає в посиленні адміністративного та фіскального тиску на бізнес. Вірогідність того, що відповідним державним органам вже поставлено завдання максимально збільшити надходження до бюджету, досить висока. Однак у такому разі про підвищення рівня життя українських

громадян говорити буде досить важко, адже зростання соціального забезпечення обернеться падінням рівня доходів.

Друга стратегія може передбачати якраз використання іноземної фінансової допомоги. «Затикання» бюджетних дір кредитами МВФ вже досить давно стало звичною практикою українських урядів, а тепер Кабінет Миколи Азарова може зробити їх важливим елементом своєї передвиборної кампанії. Звернувшись до послуг американської лобістської компанії, уряд, вочевидь, має намір вбити двох зайців одночасно. З одного боку, усунути з переліку обов'язкових вимог МВФ підвищення цін на газ для населення, яке, безумовно, сильно вдарить по електоральним шансам

правлячої Партії регіонів. З іншого боку, спрямувати нову порцію

фінансового вливання на реалізацію соціальних обіцянок Президента.

Відстрочка поразки

Поставивши так багато на карту заради перемоги на виборах, правляча команда може стати жертвою власної недалекоглядності. Зрештою, подібні соціальні ініціативи можна було б лише вітати, якби вони носили системний характер і були підкріплені реальними коштами в державному бюджеті. В умовах передвиборного цейтноту та відсутності доступної бази фінансування вони, натомість, можуть призвести до серйозних соціальних і економічних потрясінь. З одного боку, не викликає сумнівів, що навіть у разі реалізації всіх озвучених Президентом виплат вони припиняться одразу по завершенні парламентських виборів. У результаті вони не призведуть до якого-небудь відчутного підвищення рівня життя населення, однак збережуть хибну практику виборчого клієнтелізму, згідно з якою українці постійно очікуватимуть передвиборних подачок від влади.

З іншого боку, втілення в життя обіцянок Віктора Януковича може

мати серйозні наслідки для соціально-економічного розвитку країни. Якщо уряду таки вдасться отримати наступний кредитний транш МВФ і спрямувати його на виконання своїх соціальних обіцянок, Україна не лише поглибить свою боргову залежність, а й може втратити залишки довіри цієї міжнародної організації, а як наслідок – й інших іноземних інвесторів. Якщо ж план із залученням коштів МВФ провалиться, існує велика загроза того, що кошти на президентські обіцянки будуть отримані шляхом додаткової грошової емісії Національного банку. Це, у свою чергу, неодмінно призведе до серйозного зростання рівня інфляції, а всі пов'язані з нею соціально-економічні негаразди можуть зрештою трансформуватися в суспільні збурення. В такому разі перемога владної команди на виборах може виявитися пірровою.

Висновки

Таким чином, намагання уряду Миколи Азарова будь-що отримати наступний кредитний транш МВФ, вочевидь, зумовлено необхідністю терміново знайти кошти на реалізацію передвиборних соціальних обіцянок Президента. Успішність такого задуму, втім, викликає великі сумніви: навіть якщо главі держави й уряду вдасться задобрити українців напередодні виборів, після них вони будуть змушені пожинути невтішні соціально-економічні плоди свого популізму.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики ДІФ:

Ірина Бекешкіна

Олексій Сидорчук

Юлія Ільчук

Марія Куц

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук

Інформаційно-аналітичний бюлетень «Україна у Фокусі» видається Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні.

Щотижневий випуск бюлетеня став можливий завдяки щирій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст випуску є винятковою відповідальністю «Демократичних ініціатив» та не обов'язково відображає точку зору USAID, Pact або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього бюлетеня у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.